

Dato: 14.01.2016

Saksnr.: 2015/2510

Løpenr.: 1553/2016

Arkiv: 103

Sakshandsamar: Tor Leif Helgesen / ASV

NYTT INNTEKTSSYSTEM FOR KOMMUNANE - HØYRING

Saksnr	Utval	Møtedato
	Formannskapet	09.02.2016
	Kommunestyret	01.03.2016

RÅDMANNEN SITT FRAMLEGG TIL VEDTAK:

Tysvær kommunestyre har følgjande merknader til dei endringane i inntektssystemet som er fremja av Regjeringa i høringsutkast mottatt i brev av 17. desember 2015:

Innretning av inntektssystemet

Tysvær kommune har forståing for at det i nytt inntektssystem for kommunane for blir lagt til grunn eit prinsipp om å skilja mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper.

Nytt strukturkriterium

Tysvær kommune støttar i prinsippet omlegging frå likt basistilskott pr. kommune til gradert strukturtilskott. Strukturtilskottet kan til ein viss grad nyttast til å skilja mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper. Slik innretninga er skissert, blir imidlertid kommunar med over 25000 innbyggjarar, og også ein del kommunar med mindre enn 3000 innbyggjarar, dei store vinnarane, medan alle kommunar mellom 10 000 og 20 000 innbyggjarar taper på omlegginga. Innretninga må endrast, slik at robuste kommunar mellom 10 000 og 20 000 innbyggjarar ikkje blir dei store taparane.

Utgiftsutjamninga

Tysvær kommune ser det som nødvendig å vidareføra ordninga med full kompensasjon for smådriftsulemper grunna busettingsmønster som medfører dyrare tenesteproduksjonen. Tysvær kommune vil tapa vesentleg på det framlegget til nye nøklar som er fremja i høyringa, primært som følgje av at vektinga av eldre innbyggjarar blir større. Dette synes å vere godt fagleg fundert, samstundes som det er ei stor utfordring at framlegget vil gi redusert handlingsrom for Tysvær og andre kommunar med mange barn og unge. Det nye strukturkriteriet som i forslaget er lagt inn som del av dei nye kostnadsnøkane, bør haldast utanom kostnadsnøkkelen.

Regionalpolitiske tilskott

Tysvær kommune støttar prinsipielt ei omlegging til regionalpolitiske tilskott gradert ut frå distriktsindeks og innbyggjartal. Dette samsvarar med den omlegginga til strukturtilskott som er foreslått, og vil støtta prinsippet om å skilje mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper.

Vurdering inn mot kommunereformen

Tysvær kommune er i samtalar med ein nabokommune om samanslåing. Ein eventuell ny kommune får behalda inndelingstilskott som om ein framleis var 2 kommunar i 15 + 5 år. Men i perioden 2017 – 2019 vil dei to kommunane kvar for seg få store inntektstap før inndelingstilskottet slår inn. Tysvær kommune meiner at kommunar som gjer vedtak om samanslåing innan 1. juli 2016, og dette blir stadfesta av Stortinget, må sikrast mot inntektstap i perioden 2017-2019.

Arvid S. Vallestad
rådmann

Tor Leif Helgesen
økonomisjef

SAKSUTGREIING:

1. Bakgrunn

Regjeringa sendte 17. desember 2015 Forslag til nytt inntektssystem for kommunane på høyring. Høyringsfrist er sett til 1. mars 2016. Dette er ei særskild viktig sak for kommunane.

Inntektssystemet består av fleire element: Innbyggjartilskottet, utgiftsutjamning, regionalpolitiske tilskott og ulike skatteelement. I høyringsnotatet blir det lagt fram konkrete forslag til endringar i kostnadsnøkkel, og endringar i distriktpolitiske tilskott blir drøfta. I tillegg blir skatteelement omtala.

Regjeringa ber om innspel både på enkeltpunkt og eventuelle generelle uttaler. Forslag til nytt inntektssystem vil bli presentert i kommuneproposisjonen for 2017, som blir framlagt 11. mai 2016. Stortinget vil handsama kommuneproposisjonen i sitt møte i juni. Detaljar i nytt inntektssystem kjem ved framlegg av statsbudsjettet for 2017 i oktober 2016. Inntektssystemet skal gjelda frå 2017. I denne gjennomgangen skal også inntektssystemet sjåast i samanheng med kommunereformen.

2. Tilrådde endringar i inntektssystemet

Det blir i det følgjande gjort greie for tilrådde endringar i inntektssystemet, med framlegg til merknader frå Tysvær kommune:

Innretning av inntektssystemet

Regjeringa er tydeleg på at høyringsforslaget blir å sjå inn mot kommunereformen. Eit hovudutgangspunkt er skiljet mellom ufrivillige og frivillige smådriftsulemper i kommunal tenesteproduksjon og administrasjon. I dagens inntektssystem får alle kommunar likt basistilskott uavhengig av storleik, det same gjeld for dei kommunar som i dag får småkommunetilskott.

Nytt strukturkriterium

I dagens inntektssystem får alle kommunar 13,2 mill. kroner i basistilskott, dvs. at t.d. Utsira får same sum som Oslo, pr. innbyggjar. Denne måten å fordela tilskottet sikrar små kommunar betre inntektsvilkår. I høyringa foreslår Regjeringa eit nytt strukturtilskott som erstatning for basistilskott. Det blir lagt til grunn tre ulike avstandsalternativ for å nå 5000 innbyggjarar; 25,4 km, 16,5 km og 13,3 km, og der omfordelingsverknaden aukar med avstanden. I alternativet med 25,4 km er det svært mange kommunar som får reduserte tilskott. Den summen som ikkje går direkte til kommunane ved å nytta dette som avstandskriterium, blir omfordelt slik at folkerike kommunar og dei store byane vil tene mest på omlegginga.

Utgiftsutjamninga

I dag får kommunane eit likt innbyggjartilskott som i utgiftsutjamninga blir justert for strukturelle forhold i den einskilde kommune, og der fordelinga på innbyggjargrupper utgjer rundt 70 % av vektinga. Dette er strukturelle forhold som den einskilde kommune ikkje sjølv kan påverka. I dag får kommunane full dekning av smådriftsulemper ved tenesteproduksjonen gjennom utgiftsutjamninga. Smådriftsulemper er her til dømes at kommunen er langstrakt og har behov for fleire skular og fleire barnehagar; dette gjev ein større kostand som i dag blir kompensert gjennom utgiftsutjamninga. Eit spørsmål i høyringa er om utgiftsutjamninga framleis skal gje full kompensasjon for smådriftsulemper i tenestene grunna busettingsmønster.

Regionalpolitiske tilskott

I dag får alle kommunar under 3200 innbyggjarar eit likt småkommunetilskott på 5 475 000 kroner, som gir mest pr. innbyggjar til dei aller minste kommunane. I høyringsframlegget er småkommunetilskottet erstatta med regionalpolitiske tilskott gradert ut frå distriktsindeks og innbyggjartal.

Vurdering inn mot kommunereformen

Regjeringa gjer det tydeleg at inntektssystemet skal sjåast opp mot kommunereformen. Inntektssystemet skal gjelda frå 1. januar 2017; nye kommunar vil i hovudsak få oppstart frå 1. januar 2020. Inntektssystemet vil bli gradvis fasa inn gjennom «INGAR». I dag er beløpsgrensa sett til 300 kroner pr. innbyggjar, og det er ikkje skissert ei ny grense i nytt framlegg til inntektssystem. Kommunar som slår seg saman frå 01.01.2020 får behalda inndelingstilskott som om dei framleis var

eigne kommunar i 15 + 5 år. Men i perioden 2017 – 2019, før inndelingstilskotet slår inn, kan kommunane få store inntektstap, og det er så langt ikkje skissert overgangsordningar for dette.

3. Rådmannen sine merknader og tilråding

Rådmannen har følgjande merknader til dei endringane i inntektssystemet som er fremja av Regjeringa i høringsutkast av 17. desember 2015, og tilrår at kommunestyret fremjar desse merknadene som høringsuttale frå Tysvær kommune:

Innretning av inntektssystemet

Tysvær kommune har forståing for at det i nytt inntektssystem for kommunane for blir lagt til grunn eit prinsipp om å skilja mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulempar.

Nytt strukturkriterium

Tysvær kommune støttar i prinsippet omlegginga frå likt basistilskott pr. kommune til gradert strukturtilskott. Strukturtilskottet kan til ein viss grad nyttast til å skilja mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulempar. Slik innretninga er skissert, blir imidlertid kommunar med over 25000 innbyggjarar, og også ein del kommunar med mindre enn 3000 innbyggjarar, dei store vinnarane, medan alle kommunar mellom 10 000 og 20 000 innbyggjarar taper på omlegginga. Innretninga må endrast, slik at robuste kommunar mellom 10 000 og 20 000 innbyggjarar ikkje blir dei store taparane.

Utgiftsutjamninga

Tysvær kommune ser det som nødvendig å vidareføra ordninga med full kompensasjon for smådriftsulempar grunna busettingsmønster som medfører dyrare tenesteproduksjonen. Tysvær kommune vil tapa vesentleg på det framlegget til nye nøklar som er fremja i høyringa, primært som følge av at vektinga av eldre innbyggjarar blir større. Dette synes å vere godt fagleg fundert, samstundes som det er ei stor utfordring at framlegget vil gi redusert handlingsrom for Tysvær og andre kommunar med mange barn og unge. Det nye strukturkriteriet som i forslaget er lagt inn som del av dei nye kostnadsnøklane, bør haldast utanom kostnadsnøkkelen.

Regionalpolitiske tilskott

Tysvær kommune støttar prinsipielt ei omlegging til regionalpolitiske tilskott som blir gradert ut frå distriktsindeksen og innbyggjartal. Dette vil vera i samsvar med den omlegginga som er foreslått frå basistilskott til strukturtilskott, og vil støtta opp om prinsippet om å skilje mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulempar.

Vurdering inn mot kommunereformen

Tysvær kommune er i samtalar med ein nabokommune om samanslåing. Ein eventuell ny kommune får behalda inndelingstilskott som om ein framleis var 2 kommunar i 15 + 5 år. Men i perioden 2017 – 2019 vil dei to kommunane kvar for seg få store inntektstap før inndelingstilskotet slår inn. Tysvær kommune meiner at kommunar som gjer vedtak om samanslåing innan 1. juli 2016, og dette blir stadfesta av Stortinget, må sikrast mot inntektstap i perioden 2017-2019.

Vedlegg:

Høring - Forslag til nytt inntektssystem for kommunene

Høringsnotat forslag til nytt inntektssystem for kommunene